

Procházka

Společenská funkce muzea přesahuje samotnou budovu muzea. Výstavy i stálé expozice (především v místních muzeích) se často dotýkají lokálních témat, případně lze témata mimo budovu objevovat. To by ostatně mělo být ideálně spojené se zážitkem z výstavy – schopnost podívat se na svět kolem sebe novým pohledem – s novými zkušenostmi a znalostmi. Právě tento přenos postupů používaných v muzeu mimo budovu muzea a do veřejného prostoru může být jednou z efektivních metod vzdělávání o soudobých dějinách.

Memory walks

Memory walk³⁶ procházka paměti (paměti), nahlíží historická témata v prostoru. Spojují se tak základní body našeho vztahování se ke světu – prostor a čas. Dějiny si dnes prostřednictvím prostoru nalézají mnoho nových zájemců (například ve specializovaných procházkách o dějinách architektury), procházka se stala využívaným formátem pro vzdělávání i v dalších oborech. Memory walks jsou v historickém vzdělávání spojeny s rozvojem zájmu o lidské příběhy, které lze sledovat v místech, kde se osudy přímo odehrávaly. Jedná se často o příběhy obětí totalitních režimů 20. století (například Anne Frank House, Memory Loops, Místa paměti národa).

Podstatným rysem těchto procházek paměti je, že oživují většinou zmizelou, ztracenou paměť, upozorňují na to, že v místech,

jimiž každodenně procházíme, prožívali své osudy lidé, kterým byl život násilně přerušen. Memory walks tak mohou doplňovat expozice k dějinám 20. století, zdůraznit lokální kontext, poukázat na zaniklou paměť jednotlivců, případně etnických nebo náboženských skupin.

Přes nesporný přínos takto koncipovaných workshopů, které prostor zaplňují neznámými příběhy, lze procházky využít i k dosažení komplexnějších vzdělávacích cílů. Lze se zabývat tím, jak jsou dějiny okolo nás vyprávěny, jak lze ve veřejném prostoru diskutovat o dějinách, případně jaké dějinné vrstvy jsou ve veřejném prostoru přítomné. K dosažení takových cílů je nutné přistoupit k metodám tzv. konstruktivistické pedagogiky, tedy záměrnému vytváření vzdělávacích situací na jednotlivých místech procházky.

Postup

Ideálním způsobem vytváření situací na místech je konfrontace míst s dobovými prameny, případně artefakty z muzea. Prameny a exponáty je možné zprostředkovat například v digitální podobě v tabletu (prameny lze ale vytisknout, některé artefakty můžete vzít i přímo na procházku). Konfrontace místa s pramenem tak v podstatě sama o sobě přináší otázky, jak se místo proměnilo, k jakému účelu místo sloužilo dříve, k jakému účelu slouží dnes, jaké neslo a nese hodnoty, jaké emoce zde pociťujeme. Místa lze vybírat podle jejich významu (například pamětihodnosti, pomníky a památníky apod.), lze se ale věnovat i místům spojeným s každodenním pohybem jako dopravním stavbám nebo obchodům.

Vzhledem k bohatým dějinám 20. století v českých zemích lze určit v prostoru několik typů míst, které na sebe průběh soudobých

dějin váží a kde je velká pravděpodobnost, že může vzniknout zajímavá vzdělávací situace.

Máte v depozitáři prameny nebo objekty k následujícím typům míst?

- ▶ Pomník obětem první světové války
- ▶ Pomník rudoarmějce
- ▶ Obchodní dům Prior
- ▶ Továrna
- ▶ Škola
- ▶ Židovský hřbitov

Na místě je pak možné se ptát:

- ▶ Jak byste místo pojmenovali?
- ▶ S jakou osobou/komunitou/rodinou je místo spojeno?
- ▶ Komu a jak místo sloužilo?
- ▶ Komu a jak místo slouží dnes?
- ▶ Jaké emoce jsou dnes s místem spojeny? (přidavná jména – výběr)
- ▶ Jaké informace můžete zjistit přímo na místě?
- ▶ S jakými dalšími místy ve městě lze místo spojit?
- ▶ Co dalšího byste se o místě chtěli dozvědět?

Procházka po pražských Holešovicích. Foto: Dorota Velek.

Několik tipů z praxe

Vrstvy ve veřejném prostoru

Z praxe pořádání procházek se nám osvědčilo, když se diskuse a aktivity nesoustředí jen okolo jedné interpretační vrstvy města, ale naopak zapojují i další roviny paměti v prostoru. Pokud se procházka týká německé architektury ve městě, není od věci zmínit například poválečnou architekturu a všimnout si, čím byly původní stavby nahrazeny (a dotknout se tak specifické architektury kulturních nebo obchodních domů). Tato konfrontace jednotlivých vrstev přivede procházející blíže jejich běžnému pohybu ve městě. Přenos čtení prostoru a dalších kritických kompetencí do každodenního života pak bude pro účastníky aktivity jednodušší.

Fotografování

Místa lze během procházky fotografovat (například pomocí tabletů nebo chytrých telefonů). I fotografování je součástí interpretace místa (například vyfocení významného detailu). S fotografie lze dále pracovat i při závěrečné diskusi (debriefingu) nebo dalších aktivitách. Nebylo by možné zdařilé fotografie vystavit v muzeu? Fotografie lze umístit na mapu města.

Závěrečná diskuse

Po takto pojeté procházce by mělo dojít i k závěrečné diskusi – některé poznatky je potřeba shrnout, některé emoce potřebují odstup. Diskuse může mít i syntetizující charakter – lze vaše město označit například nějakým přívlastkem? Důležitá je i zpětná vazba od účastníků – cítili se během procházky komfortně? Změnil se nějak jejich pohled na město? K diskusi může posloužit edukační místnost v muzeu nebo i kavárna.

36 Označení *Memory Walk* používá pro své workshopy například nizozemský Anne Frank House, viz www.annefrank.org/en/education/product/59/memory-walk/, v českém prostředí využívá tento pojem Institut Tereziánské iniciativy, viz www.terezinstudies.cz/education/seminare_zaci/memory_walk.html.

Prostor pro vlastní
poznámky

46

47